

Porteføljeanalyse 2025

Portefølje for demokrati og global utvikling

Innhold

1. Om porteføljeanalysen og tallgrunnlaget	3
2. Status og utvikling av porteføljen	4
2.1 Om porteføljeområdet demokrati og global utvikling	4
2.2 Om porteføljen demokrati og global utvikling	4
2.3 Porteføljens profil	7
3. Vurdering av måloppnåelse	18
3.1 Mål 1: Porteføljen skal bidra til å løse de store samfunnsutfordringene med forskningsbasert kunnskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt	18
3.2 Mål 2: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskningen innenfor demokrati og global utvikling	19
3.3 Mål 3: Porteføljen skal styrke internasjonalt forskningssamarbeid og likeverdige partnerskap	20
3.4 Mål 4: Forskning fra porteføljen skal i økt grad deles og tas i bruk av sentrale samfunnsaktører både lokalt, nasjonalt og internasjonalt	20
3.5 Mål 5: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, i samhandling med sivilsamfunn og næringsliv	21
4. Oppsummering og anbefalinger	22

1. Om porteføljeanalysen og tallgrunnlaget

Denne porteføljeanalysen gjelder demokrati og global utvikling. Analysen baserer seg på data registrert t.o.m. 2024, og er gjort på Forskningsrådets totale portefølje av prosjekter innenfor porteføljestyret for demokrati og global utvikling sitt ansvarsområde.

Portefølje for demokrati og global utvikling inneholder alle forskningsrådsfinansierte prosjekter og EU-prosjekter med norsk deltakelse som helt eller delvis er merket med ett eller flere av følgende merker¹:

- Demokrati, makt og styring
- Global helse
- Globale utfordringer
- Samfunnssikkerhet
- Utenriks og internasjonale relasjoner
- Utviklingsforskning

Porteføljen for demokrati og global utvikling kan deles inn i følgende delporteføljer, der ett og samme prosjekt kan inngå helt eller delvis i flere delporteføljer, avhengig av hvordan prosjektet er merket:

- Demokrati, styring og forvaltning
- Samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko
- Global helse
- Utviklingsforskning
- Utenriks og internasjonale relasjoner

Porteføljeanalysen omfatter analyse av dataene, og bildet som framkommer skal vurderes opp mot målene for porteføljen. Prosjektene i porteføljen kan være finansiert av porteføljestyret selv, av andre styrer i Forskningsrådet eller av EU. Finansiering fra Forskningsrådet vises i statistikken som merket andel av årlig disponibelt budsjett, mens finansiering fra EU viser merket andel av årlig kontraktsbeløp for norske deltakere. Grunnbevilgning til forskningsorganisasjoner og tall fra SkatteFUNN er ikke tatt med i datagrunnlaget.

¹ Forskningsrådet har et system for merking som gjør oss i stand til å rapportere på, monitorere og lage statistikk om innsatsen innenfor de ulike porteføljene. Merkene som brukes, er ikke gjensidig utelukkende, og systemet åpner for at et prosjekt telles flere ganger dersom det bidrar på flere forskjellige områder. Prosenten på merkene settes uavhengig av hverandre. Det vil si at prosenten settes ut fra isolerte vurderinger av prosjektets innhold i forhold til det enkelte merket, og at summen av merkingene kan bli mer enn hundre prosent. Vi summerer derfor ikke merker når vi tar ut statistikk for rapportering- og monitorering.

2. Status og utvikling av porteføljen

2.1 Om porteføljeområdet demokrati og global utvikling

Porteføljen for demokrati og global utvikling gir kunnskap som møter store samfunnsutfordringer, og har som mål å bygge kunnskap med relevans for politikkutforming, forvaltning og praksis i Norge og globalt. Porteføljen har særlig betydning for offentlig sektor, på statlig, regionalt og lokalt nivå, og for utviklingen av næringsliv og sivilsamfunn. Den gir oppdatert kunnskap om drivkrefter, utfordringer og muligheter for utenriks-, utviklings- og sikkerhetspolitikken, av relevans for sivilsamfunn, praktikere og beslutningstakere i Norge og i andre land der forskningen foregår. Porteføljen kjennetegnes av utstrakt og bredt internasjonalt samarbeid, som blant annet omfatter målrettet samarbeid med forskningsinstitusjoner i lav- og mellominntektsland (LMICs).

Under redegjøres det for status og hvordan porteføljen for demokrati og global utvikling har utviklet seg siden 2020.

2.2 Om porteføljen demokrati og global utvikling

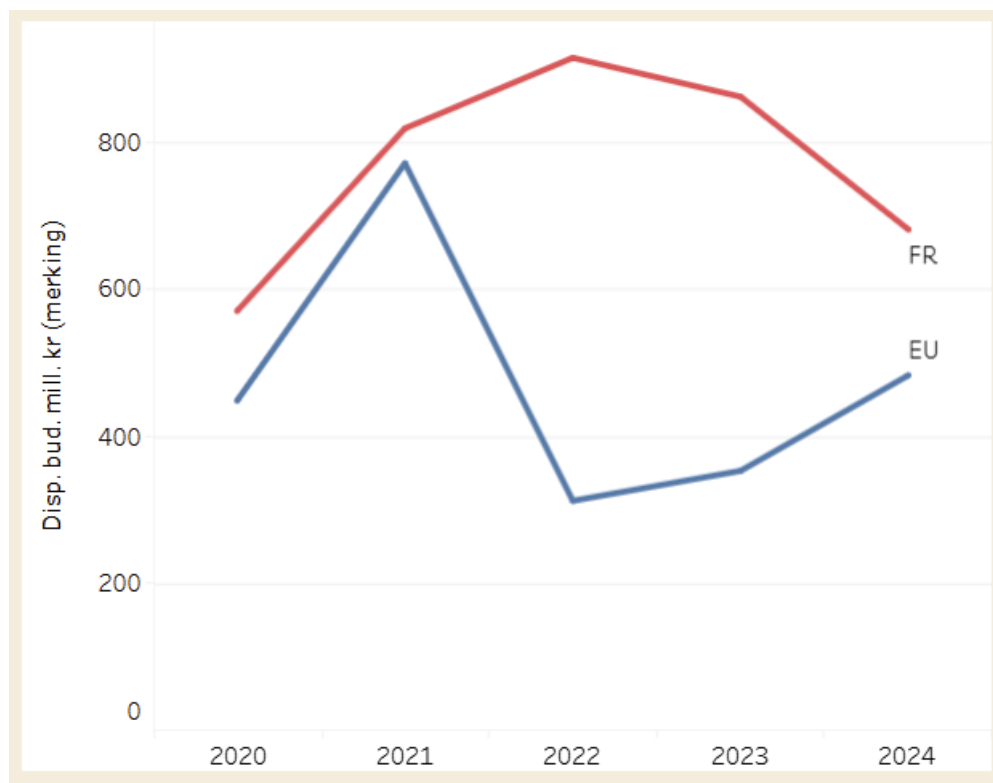
Porteføljen for demokrati og global utvikling består av 807 prosjekter med en samlet FoU-innsats på 1171 mill. kroner. Porteføljen inkluderer prosjekter finansiert av Forskningsrådet og gjennom EU. Majoriteten av prosjektene (643 prosjekter) i porteføljen får sin finansiering fra Forskningsrådet (689 mill. kroner), mens resterende 164 prosjekter (482 mill. kroner) henter midler fra EU.

Figur 1 viser utviklingen i finansieringen fra Forskningsrådet og EU for årene 2020 til 2024. Forskningsrådets innsats økte betydelig de to første årene, men hadde en nesten like stor tilbakegang de siste to årene. Nedgangen fra 2023 til 2024 skyldes primært Forskningsrådets overgang fra netto- til bruttobudsjettering, noe som bl.a. innebar at Forskningsrådets frist for godkjenning og bokføring av inngående faktura var to måneder tidligere enn året før. Nedgangen på 21 prosent fra 2023 til 2024 er da ikke en reell nedgang i FoU-innsats, men et uttrykk for en endring i regnskapspraksis.

For den EU-finansierte delen av porteføljen var økningen størst fra 2020 til 2021, med et skarpt fall fra 2021 til 2022. Fallet skyldes blant annet lavere finansiering til flere store prosjekter ledet av norskbaserte CEPI i forbindelse med pandemien i 2021. Dette er etterfulgt av en gradvis økning fra 2022 til 2024.

Samlet har porteføljen hatt en økning på 14 prosent siden 2020 (141 mill. kroner). Prosentvis er det den Forskningsrådsfinansierte innsatsen som har økt mest (19 prosent).

Figur 1: Utvikling i FoU-innsats i porteføljen for demokrati og global utvikling, finansiert av henholdsvis Forskningsrådet og EU. 2020-2024. Mill. kroner.

Delportefølje for global helse er den største delporteføljen innenfor demokrati og global utvikling. Global helse består av 135 prosjekter med en FoU-innsats på 408 mill. kroner. Forskningsrådet finansierer 97 av prosjektene og 102 mill. kroner av den totale innsatsen. EU finansierer 38 prosjekter med en samlet innsats på 307 mill. kroner, og det utgjør 75 prosent av den totale FoU-innsatsen for porteføljen. Global helse har minket med 12 prosent siden 2020. Det er den EU-finansierte porteføljen som har hatt minst tilbakegang (4 prosent). Andelen FoU-innsats i prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til global helse er redusert fra 23 prosent i 2020 til 16 prosent i 2024 (65 mill.).

Delportefølje for samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko er den nest største delporteføljen målt i FoU-innsats. Den består av 301 prosjekter med en FoU-innsats på 353 mill. kroner. Forskningsrådet finansierer 233 av prosjektene til 255 mill. kroner. EU finansierer 68 prosjekter med 97 mill. kroner, og det utgjør 28 prosent av finansieringen for samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko. Siden 2020 har delporteføljen for samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko økt med 42 prosent. Andelen FoU-innsats i prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko er økt fra 21 prosent i 2020 til 26 prosent i 2024 (91 mill.).

Delportefølje for demokrati, styring og forvaltning består av 301 prosjekter med en FoU-innsats på 297 mill. kroner. Forskningsrådet har flest prosjekter (244) og størst andel av finansieringen (220 mill. kroner). EU-midler finansierer 59 prosjekter med 77 mill. kroner, noe som utgjør 26 prosent av delporteføljens samlede FoU-innsats. Siden 2020 har delporteføljen for demokrati, styring og forvaltning økt med 161 prosent. Det er den EU-finansierte delen av porteføljen som har økt mest, etterfulgt av investeringene gjort av øvrige porteføljestyre i Forskningsrådet. Andelen FoU-innsats i prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til demokrati, styring og forvaltning er redusert fra 43 prosent i 2020 til 24 prosent i 2024 (71 mill.).

Delportefølje for utenriks og internasjonale relasjoner består av 172 prosjekter med en FoU-innsats på 171 mill. kroner. Her har også Forskningsrådet den største andelen av finansieringen, med en innsats på 128 mill. kroner til 141 prosjekter. EUs andel utgjør 25 prosent av delporteføljens

finansiering, med en innsats på 43 mill. kroner til 31 prosjekter. Siden 2020 har delporteføljene for utenriks og internasjonale relasjoner minket med 9 prosent. Det er investeringer gjort av andre styrer som har gått mest tilbake (19 prosent). Andelen FoU-innsats i prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til utenriks og internasjonale relasjoner, er den samme; 42 prosent i 2020 og 2024 (70 mill.).

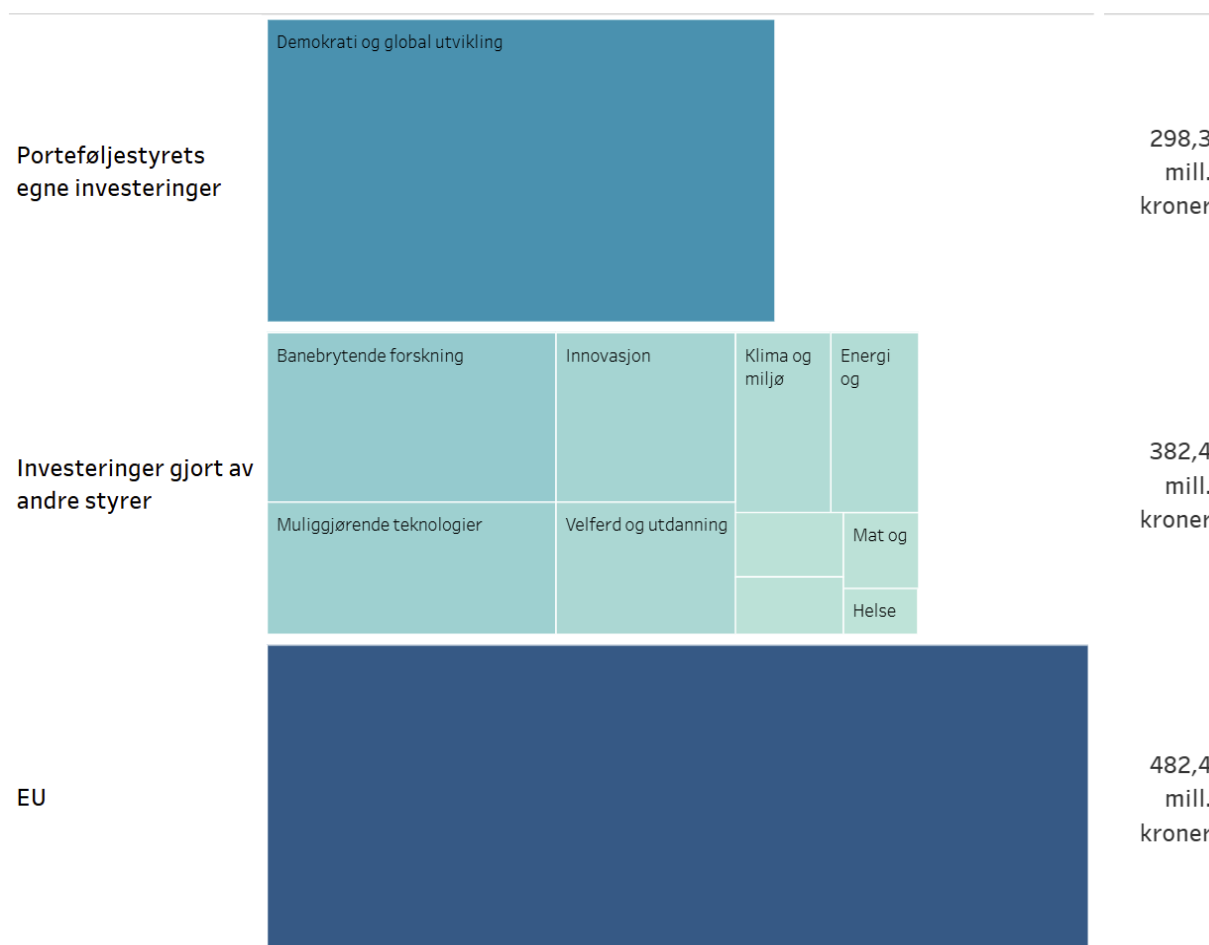
Delportefølje for utviklingsforskning er den minste av delporteføljene, med 104 prosjekter og en FoU-innsats på 103 mill. kroner. Forskningsrådet finansierer 95 av prosjektene med 98 mill. kroner av FoU-innsatsen. EU-midler finansierer 9 prosjekter til kun 5 mill. kroner, som tilsvarer i underkant av 5 prosent av porteføljen. I volum har porteføljen minket med 23 prosent siden 2020; FoU-innsats som Forskningsrådet finansierer er redusert med 22 prosent, mens EU-finansiert innsats er redusert med 39 prosent. Andelen FoU-innsats i prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til utviklingsforskning er økt fra 44 prosent i 2020 til 68 prosent i 2024 (70 mill.). Denne høye prosentøkningen skyldes særskilte kutt i årene før 2020.

Porteføljestyrets egne investeringer utgjør 26 prosent (298 mill. kroner) av FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling, 16 prosent (65 mill.) av delporteføljen for global helse, 26 prosent (91 mill.) av delporteføljen for samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko, 24 prosent (71 mill.) av delporteføljen for demokrati, styring og forvaltning, 42 prosent (70 mill.) av delporteføljen for utenriks og internasjonale relasjoner og 68 prosent (70 mill.) av delporteføljen for utviklingsforskning.

Forskningsrådets øvrige styrer har investert i prosjekter som utfører demokrati og global utvikling-merket FoU for til sammen 382 mill. kroner, tilsvarende 33 prosent av porteføljen for demokrati og global utvikling. Porteføljestyret for banebrytende forskning er største bidragsyter med 95 mill. kroner. Dette porteføljestyret har ansvar for fri prosjektstøtte, som bidrar med 87 mill. kroner. Nest størst er porteføljestyret for muliggjørende teknologier med 74 mill. kroner. Her er det særlig IKT-forskning (55 mill.) som er demokrati og global utvikling-merket forskning. Andre store bidragsytere er porteføljestyret for innovasjon (60 mill.), porteføljestyret for Velferd og utdanning (46 mill.) og porteføljestyret for klima og miljø (33 mill.).

EU investerer 41 prosent (482 mill.) av porteføljen for demokrati og global utvikling. Mest midler hentet norske aktører i Horisont Europas klynge 1 Helse (309 mill.), ERC – Det europeiske forskningsrådet (43 mill.) og i klynge 3 Samfunnssikkerhet (31 mill.). Deretter følger klynge 2 Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn (23 mill.) og klynge 6 Mat, bioøkonomi, naturressurser, landbruk og miljø (22 mill.).

Figur 2: Bidragsytere til FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling. 2024.

Flere departementer er med og finansierer FoU-innsatsen i de prosjektene porteføljestyret selv har investert i. Midler fra Utenriksdepartementet (UD) finansierer 61 prosent av porteføljestyrets egen FoU-innsats. Den nest største finansøren er Justis- og beredskapsdepartementet (JD) som har bidratt med midler til 12 prosent av FoU-innsatsen. Kunnskapsdepartementet (KD) har bidratt med 11 prosent, hvorav 97 prosent er fra såkalte sektorovergrepene midler. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har bidratt med 7 prosent, deretter følger Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) med 3 prosent og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) med 2 prosent. Samferdselsdepartementet (SD), Forsvarsdepartementet (FD), Klima- og miljødepartementet (KLD) har bidratt med øvrige midler til porteføljestyrets egne investeringer.

2.3 Porteføljens profil

2.3.1 Fag og publisering

Porteføljen har ingen avgrensninger når det gjelder fag, metoder og teknologier. Prosjektporteføljen er bredt sammensatt, med mange tverrfaglige prosjekter.

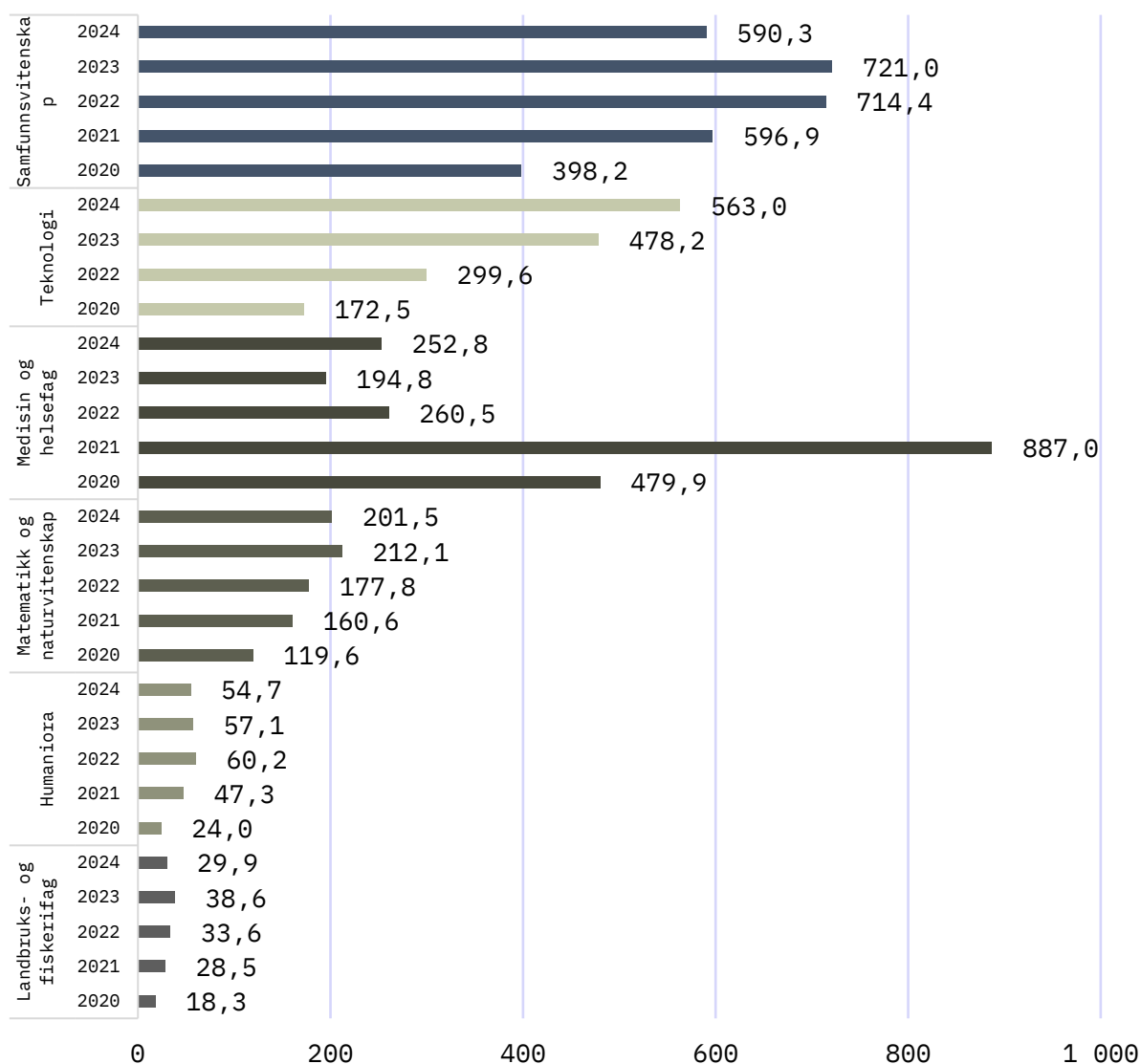
Fagområder

Andelen prosjekter i porteføljen for demokrati og global utvikling som har samfunnsvitenskap som dominerende fagområde er på 43 prosent, som er 8 prosentpoeng høyere enn i 2020. Medisin og

helsefag er dominerende fagområde i 26 prosent av prosjektene i porteføljen, en reduksjon på 13 prosentpoeng siden 2020. Nedgangen skyldes i all hovedsak de nevnte høye tildelingene fra EU til norskbaserte CEPI i forbindelse med pandemien i 2020 og 2021. Andelen FoU-innsats i prosjekter med teknologi som dominerende fagområde, har i samme periode økt med 10 prosentpoeng til 19 prosent. Matematikk og naturfag har redusert sin andel med 3 prosentpoeng og er dominerende fag i 8 prosent av prosjektene. Andelen prosjekter dominert av humaniora er økt med 3 prosentpoeng til 4 prosent i 2024.

Figur 3: Porteføljen for demokrati og global utvikling fordelt på dominerende fagområde i prosjektene. 2020-2024. Mill. kroner.

Tverrfaglighet

I 2024 var 29 prosent av de 100 prosent demokrati og global utvikling-merkede prosjektene i porteføljen merket med to fagområder, og 7 prosent med tre fagområder. I 2020 var det 22 prosent av prosjektene som inkluderte to fagområder og 4 prosent som inkluderte tre fagområder.

Prosjektene som inngår i porteføljen for demokrati og global utvikling, er i stor grad tverrfaglige. De kombinerer gjerne ulike fagretninger innenfor et fagområde og på tvers av fagområder. Innenfor samfunnsfag, som er det største fagområdet, ser vi størst innslag av statsvitenskap og organisasjonsteori, økonomi, sosiologi og pedagogikk, men også innslag av for eksempel rettsvitenskap, sosialantropologi, urbanisme og planlegging, samfunnsgeografi, medievitenskap og psykologi. Innenfor teknologi er det informasjons- og kommunikasjonsteknologi som dominerer, mens informasjons- og kommunikasjonsvitenskap dominerer innenfor matematikk og naturvitenskap.

Porteføljestyrets egne investeringer: 39 prosent av FoU-innsatsen utføres i prosjekter som er merket med minst 2 fagområder; 4 prosent er merket med minst 3 fagområder. Tilsvarende tall for 2020 var 21 prosent og 5 prosent. Den vanligste kombinasjonen av to fagområder er samfunnsvitenskap kombinert med humaniora, etterfulgt av samfunnsvitenskap kombinert med teknologi. Den vanligste kombinasjonen av tre fagområder er samfunnsfag, humaniora, matematikk og naturvitenskap, etterfulgt av medisin og helsefag, matematikk og naturvitenskap og samfunnsfag.

Vitenskapelige publikasjoner

I perioden 2020-2024 var det 3061 vitenskapelige publikasjoner som var merket med minst 50 prosent demokrati og global utvikling-merker i porteføljen som er finansiert av Forskningsrådet. De siste fem årene har det vært mest vitenskapelig publisering innenfor samfunnsvitenskap (45 prosent), etterfulgt av realfag og teknologi (37 prosent), medisin og helsefag (11 prosent) og humaniora (7 prosent). I den EU-finansierte delen av porteføljen var det i den samme perioden 238 vitenskapelige publikasjoner som var merket med minst 50 prosent demokrati og global utvikling-merker. Det var mest vitenskapelig publisering innenfor realfag og teknologi (57 prosent), etterfulgt av samfunnsvitenskap (35 prosent), medisin og helsefag (5 prosent) og humaniora (3 prosent).

I 2024 hadde 68 prosent av publikasjonene finansiert av Forskningsrådet åpen tilgang (OA), mot 71 prosent i 2020. 86 prosent av publikasjonene publisert av EU hadde åpen tilgang i 2024, mot 78 prosent i 2020.

Porteføljestyrets egne investeringer: I perioden 2020-2024 kan 1223 vitenskapelige publikasjoner knyttes til den strategiske porteføljen for forskning på demokrati og global utvikling. I denne femårsperioden var det mest publisering innenfor samfunnsvitenskap (63 prosent), etterfulgt av realfag og teknologi (18 prosent), medisin og helsefag (13 prosent) og humaniora (6 prosent).

61 prosent av publikasjonene som er knyttet til porteføljestyrets strategiske forskningsområder og forskningsinvesteringer, har åpen tilgang, mot 63 prosent i 2020.

Sitering

Hvor mye en artikkel blir sitert, kan indikere hvor stor eller liten innflytelse den får på videre forskning. Ved bruk av siteringsindeks normalisert for år, publiseringstype og fagområde, er verdensgjennomsnittet 1,0.

Vitenskapelige publikasjoner fra prosjekter som er minst 50 prosent demokrati og global utvikling-merket, har i perioden 2020-2024 en normalisert siteringsindeks på 1,67, som er høyere enn den nasjonale siteringsindeksen (1,34). Mest sitert i perioden var forskning innenfor teknologi (2,43), etterfulgt av naturvitenskap (1,69) og samfunnsvitenskap (1,51). Minst sitert var medisin og helsefag (1,28). Det er stor variasjon både mellom fag og mellom år. I 2024 var siteringsindeksen på 1,66 (vs. 1,3 nasjonalt), i 2020 var den på 2,47 (vs. 1,38 nasjonalt). I 2024 var naturvitenskap mest sitert (1,70), etterfulgt av samfunnsvitenskap (1,64) og teknologi (1,55). Også for dette enkeltåret var medisin og helsefag minst sitert (1,15).

Porteføljestyrets egne investeringer: Vitenskapelige publikasjoner fra de strategiske demokrati og global utvikling-prosjektene har i perioden 2020-2024 en normalisert siteringsindeks på 1,35 (vs. 1,34 på nasjonalt nivå). Mest sitert var forskningen innenfor medisin og helsefag (1,34), etterfulgt av samfunnsvitenskap (1,28), naturvitenskap (1,12) og teknologi (0,88). Det er store variasjoner både mellom fag og mellom år. I 2024 var siteringsindeksen på 1,33. Samfunnsvitenskap var mest sitert (1,48), naturvitenskap var minst sitert (0,71). I 2020 var den samlede siteringsindeksen nærmest lik på 1,30, men for de enkelte fagområdene var situasjonen en helt annen; teknologi var det mest siterte fagområdet (1,35) og samfunnsvitenskap var det minst siterte (1,07).

16 prosent av publikasjonene var blant de 10 prosent mest siterte nasjonalt innenfor sitt fagfelt i perioden 2020-2024. I 2024 var andelen på 12 prosent, i 2020 var den på 17 prosent.

Internasjonal sampublisering

I perioden 2020-2024 var det 57 prosent internasjonal sampublisering i prosjektene som var minst 50 prosent demokrati og global utvikling-merket. I 2024 var sampubliseringsandelen på 48 prosent. De siste fem årene har det vært mest internasjonal sampublisering innenfor medisin og helsefag (81 prosent), naturvitenskap (62 prosent) og teknologi (59 prosent). Det var minst internasjonal sampublisering innenfor samfunnsvitenskapene (40 prosent). Det ble sampublisert mest med USA (250), Storbritannia (235), Sverige (138), Tyskland (124), India (119) og Kina (118). I denne perioden har det blitt sampublisert med alle landene i Panoramastrategien. Blant disse landene var det mest sampublisering med USA, etterfulgt av India, Kina og Sør-Afrika (54). Det var minst sampublisering med Sør-Korea (14). Av afrikanske land var det mest sampublisering med Uganda (69), etterfulgt av Sør-Afrika.

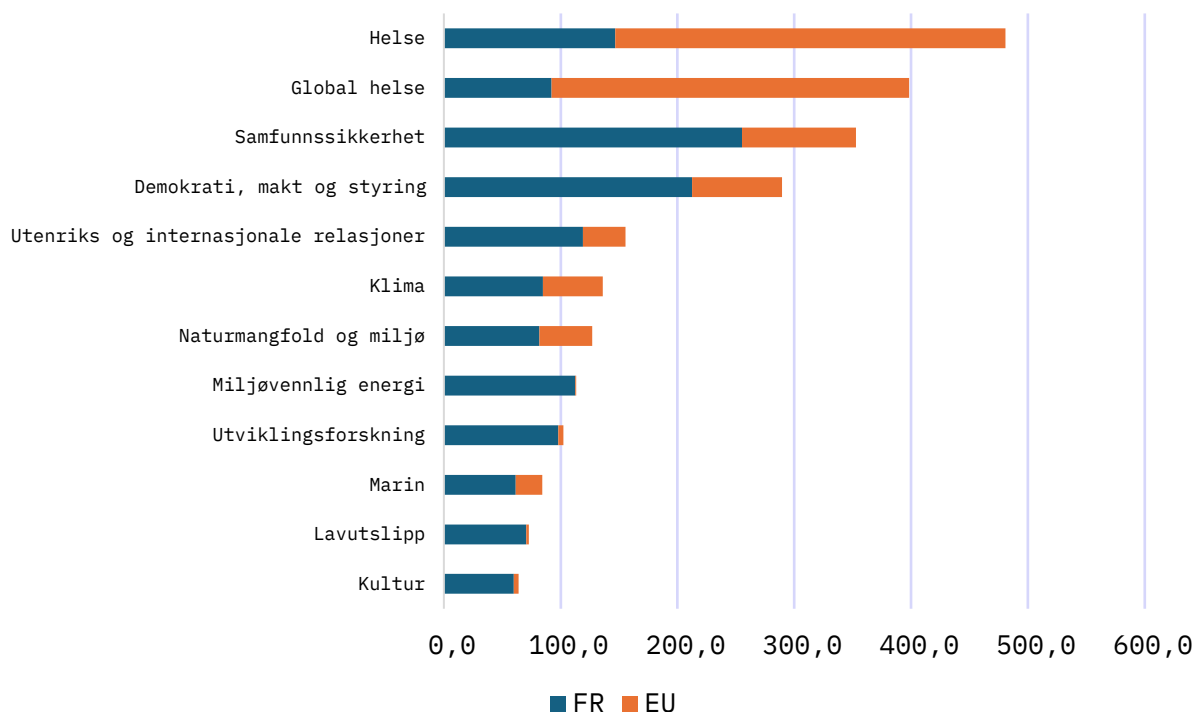
Porteføljestyrets egne investeringer: Andelen internasjonal sampublisering i den strategiske porteføljen for demokrati og global utvikling i perioden 2020-2024 var på 52 prosent. I 2024 var andelen på 43 prosent. De siste fem årene har det vært mest internasjonal sampublisering innenfor medisin og helsefag (81 prosent), etterfulgt av naturvitenskap (65 prosent) og teknologi (40 prosent). Det var minst internasjonal sampublisering innenfor samfunnsvitenskapen (36 prosent). Det ble sampublisert mest med flere av de samme landene som i den øvrige porteføljen for demokrati og global utvikling (Storbritannia (93), USA (76), Sverige (47), Sør-Afrika (46) og Danmark (43)). Profilen for internasjonal sampublisering viser imidlertid en strategisk satsing på Panoramaland, lav- og mellominntektsland og afrikanske land. Det var mest sampublisering med Panoramalandene USA, Sør-Afrika og India (20). Det var minst sampublisering med Brasil (2). Av afrikanske land var det mest sampublisering med Sør-Afrika, Uganda (40), Kenya (37), Tanzania (30) og Etiopia (30).

2.3.2 Tematisk relevans

Forskningsrådet merker alle prosjekter med ett eller flere forskningstema, som angir hva det forskes på, men som også gir en indikasjon på hvor forskningen vil kunne tas i bruk. Porteføljen for demokrati og global utvikling omfatter et bredt spekter av ulike forskningstemaer. Som figuren under viser, er helse størst i 2024, etterfulgt av global helse, samfunnssikkerhet og demokrati, makt og styring. Helse og global helse var også størst i 2020, men da var Covid-19 tredje største forskningstema, etterfulgt av samfunnssikkerhet og utviklingsforskning.

Figur 4: Forskningstemaer i porteføljen for demokrati og global utvikling med størst FoU-innsats. 2024. Mill. kroner.

Kobling til øvrige porteføljer

Forskningsrådet styrer bevisst mot en god sammenheng mellom porteføljene - og disse vil derfor både kunne overlapp, forsterke og bygge oppunder hverandre.

Porteføljen for demokrati og global utvikling overlapper i større eller mindre grad med alle de øvrige porteføljene i Forskningsrådet, og mest med forskningssystemporteføljen, som har 733 prosjekter med 1111 mill. kroner i FoU-innsats som også inngår i porteføljen for demokrati og global utvikling. Nest mest overlapp er det med porteføljen for innovasjon som overlapper med 417 prosjekter og 747 mill. kroner. Deretter følger porteføljen for muliggjørende teknologi med 296 prosjekter og 610 mill. kroner, porteføljen for helse med 156 prosjekter og 450 mill. kroner og porteføljen for banebrytende forskning med 321 prosjekter og 350 mill. kroner. Rekkefølgen var nesten den samme i 2020, med den forskjell at porteføljen for helse hadde mer overlapp enn porteføljen for muliggjørende teknologier. Størst prosentvis økning i overlapp fra 2020 til 2024 har det vært med porteføljen for energi og transport, med 74 prosent flere prosjekter og 180 prosent økning i FoU-innsats som også inngår i porteføljen for

demokrati og global utvikling. Nest størst er økningen i porteføljen for klima og miljø, som nå deler 63 prosent flere prosjekter og 119 prosent mer FoU-innsats med porteføljen for demokrati og global utvikling.

Porteføljestyrets egne investeringer: I volum betyr den strategiske demokrati og global utvikling-forskningen mest for porteføljen for forskningssystemet, porteføljen for helse og porteføljen for velferd og utdanning (utgjør 3 prosent av hver av disse), etterfulgt av porteføljen for innovasjon, porteføljen for muliggjørende teknologier og porteføljen for klima og miljø (utgjør 1 prosent av hver av disse). Siden 2020 har fordelingen holdt seg lik, med en svak vekst på under 1 prosentpoeng for de tre porteføljene med størst andel strategisk demokrati og global utvikling-forskning (forskningssystemet, helse og velferd og utdanning).

Hvis vi ser på hvor stor andel av porteføljestyrets egne investeringer som inngår i de andre porteføljene, ser vi at 82 prosent av den strategiske FoU-innsatsen i 2024 inngår i porteføljen for forskningssystemet, 30 prosent i porteføljen for innovasjon og 22 prosent i porteføljen for helse. Deretter følger porteføljen for muliggjørende teknologi (14 prosent), porteføljen for velferd og utdanning (11 prosent) og porteføljen for klima og miljø (7 prosent). Fra 2020 til 2024 har porteføljestyrets investeringer blitt mer relevante for porteføljene for forskningssystemet (+ 4 prosentpoeng) og for velferd og utdanning (+ 2 prosentpoeng). For de øvrige porteføljene er de strategiske investeringene i forskning om demokrati og global utvikling holdt tilnærmet uendret eller blitt noe mindre relevante, særlig gjelder dette for innovasjonsporteføljen (- 7 prosentpoeng).

FNs bærekraftsmål

I 2024 var 59 prosent av porteføljen for demokrati og global utvikling merket som relevant for bærekraftsmålene, mot 63 prosent i 2020. Til sammenligning var 25 prosent av FoU-innsatsen i Forskningsrådets totalportefølje i 2024 merket med bærekraftsmål og 10 prosent i 2020. Ikke uventet er det størst innsats i porteføljen for demokrati og global utvikling rettet mot mål 3 God helse og livskvalitet, etterfulgt av mål 17 Samarbeid for å nå målene. Porteføljen bidrar også til mål 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn, mål 13 Stoppe klimaendringene og mål 7 Ren energi for alle.

Porteføljestyrets egne investeringer: 67 prosent av FoU-innsatsen i den strategiske porteføljen for demokrati og global utvikling var i 2024 merket med FNs bærekraftsmål, mot 53 prosent i 2020. Mest relevant er FoU-innsatsen for bærekraftsmål 3 God helse og livskvalitet, etterfulgt av mål 16 Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner, mål 1 Utrydde fattigdom og mål 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn.

2.3.3 Anvendelsesområder

Forskningsrådet merker sine prosjekter med hvilke bransjer og næringer de er relevante for, og også hvilke samfunnssektorer (politikk- og forvaltningsområder) de er rettet inn mot. Dette gir en tydelig indikasjon på hvor den igangværende forskningen vil komme til anvendelse.

Bransjer og næringer

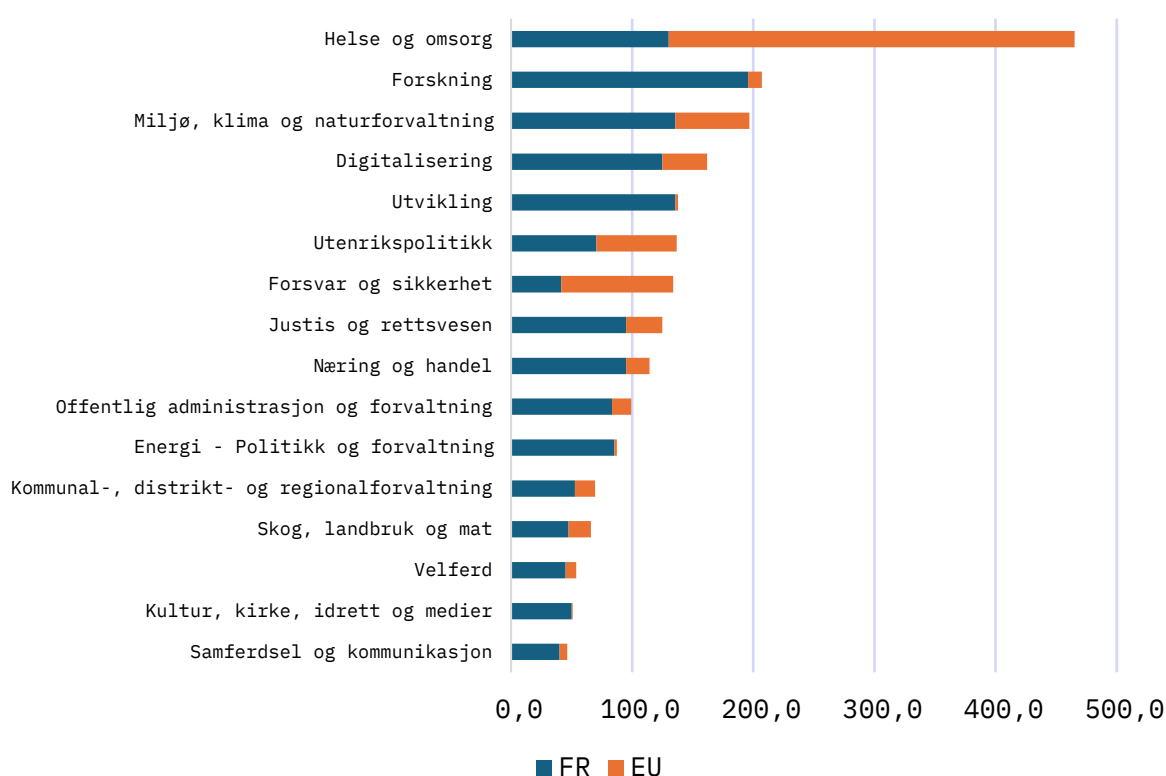
FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling har relevans for et bredt spekter av bransjer og næringer, og aller mest for helsenæringen, IKT-næringen og næringsområdet energi, etterfulgt av landbruk og prosess og foredlingsindustri. I 2020 var næringsområdet energi størst, etterfulgt av helsenæring, IKT-næring og olje og gass-næring.

Samfunnssektorer

Figuren under viser at FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling har relevans for et bredt spekter av politikk- og forvaltningsområder, og aller mest for helse og omsorg, forskning, og miljø, klima og naturforvaltning. Deretter følger digitalisering, utvikling og utenrikspolitikk.

Figur 5: Relevansen til porteføljen for demokrati og global utvikling for politikk- og forvaltningsområder. 2024. Mill. kroner.

2.3.4 FoUol-verdikjeden

Hvor i verdikjeden forskningen eller innovasjonen foregår, hvem som er prosjektansvarlig for FoUol-innsatsen, hva slags type prosjekter som inngår i porteføljen og hvem prosjektansvarlig organisasjon samarbeider med, forteller noe om formålet med forskningen og hvem som planlegger å ta forskningsresultatene i bruk.

Forskningsart

Alle prosjekter som Forskningsrådet finansierer, blir merket med forskningsart, dvs. om de omhandler grunnforskning, anvendt forskning eller utviklingsarbeid. Tallene for 2024 viser at Forskningsrådet totalt sett finansierer 37 prosent grunnforskning, 57 prosent anvendt forskning og 6 prosent utviklingsarbeid.

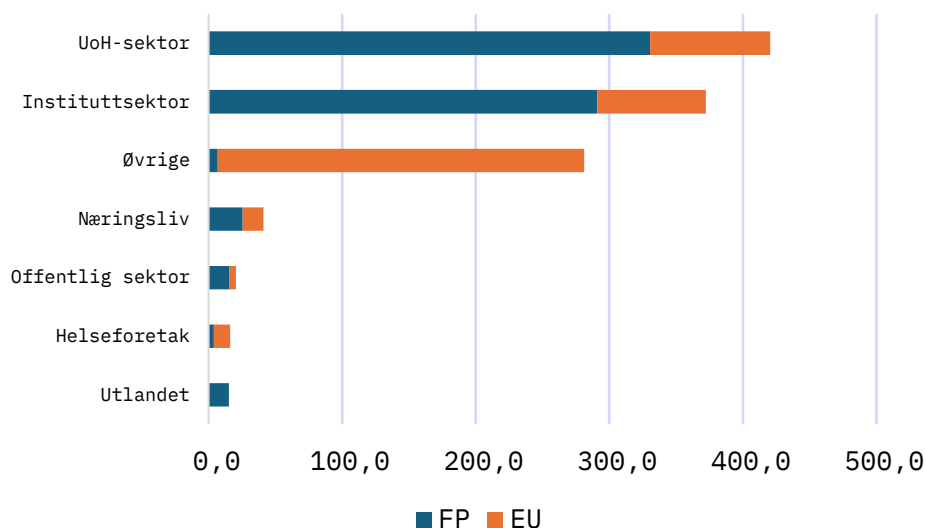
For de prosjektene hvor hele FoU-investeringen inngår i porteføljen for demokrati og global utvikling, er 29 prosent merket med grunnforskning, 67 prosent anvendt forskning og 4 prosent utviklingsarbeid. Denne fordelingen har holdt seg relativt stabil de siste fem årene, med en liten økning i andelen prosjekter merket med grunnforskning og tilsvarende reduksjon i prosjekter merket med anvendt forskning. I 2020 var hhv. fordelingen 37 prosent grunnforskning, 57 prosent anvendt forskning og 6 prosent utviklingsarbeid.

Porteføljestyrets egne investeringer: Hvis vi kun ser på den delen av porteføljen for demokrati og global utvikling som er finansiert av porteføljestyret for demokrati og global utvikling, er 87 prosent av FoU-innsatsen merket med anvendt forskning, 9 prosent grunnforskning og 4 prosent utviklingsarbeid. Det har vært lite endring siden 2020, når fordelingen var hhv. 84 prosent anvendt forskning, 11 prosent grunnforskning og 5 prosent utviklingsarbeid.

FoU-utførende sektor

Figuren under viser at UH-sektoren er den største FoU-utførende aktøren både i den forskningsrådsfinansierte porteføljen for demokrati og global utvikling og i porteføljen totalt, medregnet EU-finansiering (40 prosent). Instituttsektoren er nest størst (32 prosent). Øvrige aktører er tredje størst (24 prosent) på grunn av den høye andelen EU-finansiering til tre store prosjekter om utvikling og fremstilling av vaksiner. Deretter følger næringsliv (4 prosent), som er litt større enn offentlig sektor (2 prosent) og helseforetak (1 prosent). I 2020 var instituttsektoren noe større enn UH-sektoren, ellers var fordelingen mellom sektorer relativt lik. Av de tre største FoU-utøvende sektorene er det UH-sektorens FoU-innsats som har vokst mest (33 prosent) siden 2020. Instituttsektorens FoU-innsats har økt med 11 prosent, mens FoU-innsatsen til næringslivet har økt med hele 44 prosent. FoU-innsatsen til øvrige aktører er redusert med 11 prosent. For offentlig sektor ser vi også en reduksjon i FoU-innsats på 7 prosent.

Figur 6: Porteføljen for demokrati og global utvikling fordelt på FoU-utførende sektor (prosjektansvarlig). 2024. Mill. kroner.

I porteføljen for demokrati og global utvikling er det også tverrsektorielt samarbeid i prosjektene. I prosjekter hvor UH-sektoren er prosjektansvarlig, er det samarbeid med minst én partner fra instituttsektoren i 127 prosjekter, fra samme sektor i 87 prosjekter, fra offentlig sektor i 21 prosjekter og 21 næringsliv i 19 prosjekter. I prosjekter hvor instituttsektoren er prosjektansvarlig, er det samarbeid

med minst én partner i samme sektor i 87 prosjekter, fra UH-sektoren i 84 prosjekter, offentlig sektor i 9 prosjekter og næringsliv i 15 prosjekter. I prosjekter hvor offentlig sektor er prosjektansvarlig, er det mest samarbeid med partnere fra Instituttsektoren (40 prosjekt), etterfulgt av UH-sektoren (30 prosjekt). I prosjekter hvor næringslivet er prosjektansvarlig, er det også mest samarbeid med Instituttsektoren (41 prosjekt), etterfulgt av UH-sektoren (23 prosjekt).

Regioner

Oslo er det fylket med klart flest prosjektansvarlige FoU-aktører i porteføljen for demokrati og global utvikling, med 56 prosent, etterfulgt av Trøndelag med 14 prosent. Deretter følger Vestlandet med 12 prosent, Akershus med 7 prosent, og Troms med 3 prosent, mens Innlandet, Rogaland, Agder og Nordland har en andel på om lag én prosent hver. Denne fordelingen er tilnærmet lik fordeling av innsatsen i regionene i 2020. At hovedtyngden av aktiviteter ligger i Oslo, kan forklares ved at det er her UH- og instituttsektoren har sitt tyngdepunkt.

Ser vi bare på deltakelsen fra offentlig sektor, er det en jevnere fordeling mellom regionene, men Oslo har fortsatt størst innsats med 54 prosent, etterfulgt av Innlandet med 13 prosent, Troms med 8 prosent og Møre og Romsdal med 5 prosent. Forskningsresultatene i porteføljen når offentlige aktører i hele landet, men det er fortsatt potensiale for økt innsats i flere regioner.

Prosjekttype

Hvilke prosjekttyper som ligger til grunn for en prosjektportefølje, kan gi en indikasjon på hvor i FoUol-verdikjeden porteføljen har sitt tyngdepunkt. Prosjekttypene gjelder kun for den delen av porteføljen som er finansiert av Forskningsrådet.

47 prosent av FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling finner sted i forskerprosjekter, 14 prosent i kompetanse og samarbeidsprosjekter, 5 prosent i forskningssentre og 5 prosent i innovasjonsprosjekter. UH-sektoren er prosjektansvarlig i noen flere forskerprosjekter (53 prosent) enn instituttsektoren (47 prosent). For kompetanse- og samarbeidsprosjekter er fordelingen tilnærmet lik mellom UH-sektor og instituttsektor. Når det kommer til forskningssentre, er UH-sektoren tre ganger så stor som instituttsektoren. For innovasjonsprosjekter er det en liten overvekt av prosjekter som ledes av næringsliv, tett etterfulgt av offentlig sektor. Også i 2020 bidro forskerprosjekter til størst FoU-innsats (60 prosent) etterfulgt av kompetanse og samarbeidsprosjekter (5 prosent) og innovasjonsprosjekter (3 prosent). Kompetanse- og samarbeidsprosjekt var da en ny søknadstype, og det har vært en påfølgende økning av denne type prosjekt i porteføljen.

FoU-samarbeid

Også sektortilhørigheten til samarbeidspartnerne i prosjektene kan gi en indikasjon på hvor i FoUol-verdikjeden forskningen foregår, og hvilken FoU-sektor som forskningen er mest relevant for. Forskningsrådet har ikke denne type informasjon på portefølje- eller delporteføljnivå.

Porteføljestyrets egne investeringer: I prosjekter som UH-sektoren er ansvarlig for, blir det samarbeidet mest med FoU-institusjoner i utlandet, og deretter med UH-sektoren og instituttsektoren i Norge. I prosjekter som instituttsektoren er ansvarlig for, blir det også samarbeidet mest med FoU-institusjoner i utlandet, og deretter med UH-sektoren og instituttsektoren i Norge. Offentlig sektor samarbeider mest med instituttsektoren etterfulgt av UH-sektoren, mens helseforetak samarbeider mest med UH-sektoren etterfulgt av instituttsektoren.

2.3.5 Annet

Internasjonalt samarbeid

467 mill. kroner (68 prosent) av FoU-innsatsen i den forskningsrådsfinansierte delen av porteføljen for demokrati og global utvikling er merket med internasjonalisering, en oppgang på 2 prosentpoeng fra 2020. Internasjonalisering betyr at prosjektet inkluderer enten internasjonalt prosjektarbeid, internasjonale stimuleringsmidler, internasjonalt samarbeid om utlysning, internasjonalt vertskap eller mobilitet. Internasjonalt prosjektsamarbeid utgjør 440 mill. kroner, noe som tilsvarer 64 prosent, en oppgang på 5 prosentpoeng fra 2020.

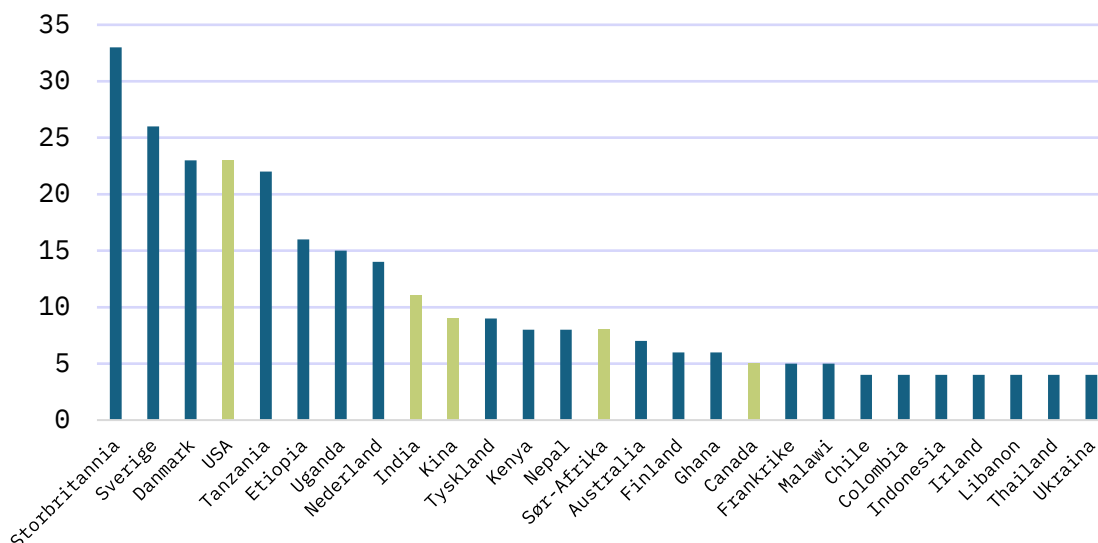
I 2024 deltok norske aktører i 130 EU-finansierte prosjekter med porteføljemerkenene til demokrati og global utvikling. Gjennom disse prosjektene er Norge tildelt 210 mill. euro (om lag 2,2 mrd. kroner). Dette betyr at 16 prosent av midlene som var tildelt Norge gjennom deltakelse i EU-prosjekter, er knyttet til porteføljen for demokrati og global utvikling.

I 25 av de EU-finansierte prosjektene er det norsk samarbeid med Panoramaland. I disse fellesprosjektene er det samarbeid med alle Panoramaland utenom Kina. Til sammen inngår det 40 partnere fra Panoramaland og 29 partnere fra Norge i de 25 samarbeidsprosjektene. Det samarbeides mest med USA (14 samarbeidspartnere) og Sør-Afrika (11).

I 20 av de 130 EU-finansierte prosjektene er det norsk samarbeid med 19 ulike afrikanske land. 73 afrikanske partnere og 29 norske partnere inngår i disse 20 samarbeidsprosjektene. Det samarbeides mest med Sør-Afrika (11 samarbeidspartnere), Uganda (11), Etiopia (10) og Tanzania (9).

Porteføljestyrets egne investeringer: Figuren under viser samarbeid med andre land i de 238 aktive prosjektene finansiert av porteføljestyret for demokrati og global i 2024. Prosjektene har 364 samarbeidspartnere med adresse i utlandet, i til sammen 72 forskjellige land. Storbritannia er det landet det samarbeides mest med, etterfulgt av Sverige, Danmark og USA. Vi ser imidlertid også at Tanzania, Etiopia og Uganda følger tett på, og at flere afrikanske land er med som samarbeidspartnere i prosjektene. Vi ser også at 5 av 9 Panoramaland (markert i grønt) er på listen over land med fire eller flere internasjonale prosjektsamarbeid.

Figur 7: Oversikt over antall internasjonale samarbeid i prosjekter finansiert av porteføljestyret for demokrati og global utvikling i 2024. Stolpediagrammet viser land med fire eller flere samarbeid. Panoramaland er markert med grønn stolpe.

Den strategiske innsatsen, som er finansiert av porteføljestyret for demokrati og global utvikling, har både utlysninger som er nøytrale med tanke på å etterspørre internasjonalt samarbeid, hvor profil på det internasjonale samarbeidet følger forskningsmiljøenes preferanser og nettverk, og utlysninger som etterspør målrettet internasjonalt samarbeid med enkeltland eller grupper av land. Delporteføljene global helse og utviklingsforskning skiller seg fra de andre ved å ha tydelige krav om likeverdig samarbeid med partnere fra lav- eller lavere mellominntektsland i alle utlysninger. Dette gir en annen partnersammensetning enn de andre porteføljene i Forskningsrådet og forklarer det store innslaget av samarbeidspartnere fra Afrika og enkelte land i Asia og Sør-Amerika. Disse landene går igjen over tid, og overlapper i stor grad med partnerlandene i norsk utviklingspolitikk. Generelt etablerer mange av prosjektene langvarige partnerskap i disse landene, som bidrar til kapasitetsstyrking og god relevans og kvalitet på forskningen. Kravene bidrar også til mer lokal kapasitetsbygging. For eksempel involverte de 12 forskerprosjektene finansiert innen global helse og utviklingsforskning i 2024 14 doktorgradsstipendiater og 12 postdoktorkandidater fra LLMICs.

Porteføljen har også et relativt stort innslag av samarbeid med Panoramaland. USA er som ventet størst, mens deltagelse av partnere fra India, Kina og Sør-Afrika skyldes målrettet arbeid før å øke samarbeidet med disse landene i porteføljen.

Ansvarlig forskning og innovasjon

I 2019 startet Forskningsrådet å merke hvor mye av de forskningsrådsfinansierte prosjektene som er innrettet mot ansvarlig forskning og innovasjon, forstått som både 1) involvering av offentligheten/brukere/innbyggere i forskning og innovasjon og 2) eksperimentering, utviklingsarbeid og læring på tvers av etablerte grenser, sektorer og disipliner. De to dimensjonene er ikke gjensidig utelukkende. Fra 2022 er også EU-prosjektene blitt merket tilsvarende. Den merkede FoU-innsatsen utgjør 7 prosent av innsatsen i porteføljen i 2024, hvorav 88 prosent er finansiert av Forskningsrådet og 12 prosent av EU. 83 prosent av den merkede FoU-innsatsen er rettet mot involvering/medvirkning, 17 prosent er utviklings- og prosessorientert innsats.

Porteføljestyrets egne investeringer: 22 prosent av FoU-innsatsen i den strategiske porteføljen for demokrati og global utvikling har de tre siste årene vært merket ansvarlig forskning og innovasjon, mot 4 prosent i 2020. I 2024 var 98 prosent av den merkede FoU-innsatsen innrettet mot involvering/medvirkning, 2 prosent var utviklings- og prosessorientert innsats.

Prosjekresultater

Generelt har det vært en nedgang i innrapporterte prosjekresultater i perioden 2022-2024, blant annet fordi Forskningsrådet ikke etterspurte framdriftsrapporter, kun sluttrapporter, disse årene.

Framdriftsrapporter ble gjeninnført høsten 2024. Prosjektene rapporterer både på antall vitenskapelige publikasjoner (tidsskriftsartikkel/periodika, bok/monografi/rapport, bokrapportdel/kapittel i antologi) og antall formidlingstiltak (både brukerrettede og allmennrettede). I tillegg rapporteres det på innovasjonsrettede tiltak (antall bedrifter som anvender prosjekresultatene, antall innovasjoner og kommersialiserte FoU-resultater og antall nye foretak og forretningsområder). EU-prosjektene leverer ikke framdriftsrapporter til Forskningsrådet og er derfor ikke med i tallgrunnlaget.

Porteføljen for demokrati og global utvikling uten EU: I 2024 stod prosjektene som er 100 prosent demokrati og global utvikling-merkede, for 13 prosent av alle innrapporterte resultater til Forskningsrådet, mot 8 prosent i 2020. De vitenskapelige publikasjonene i porteføljen for demokrati og global utvikling utgjorde 10 prosent av de innrapporterte publikasjonene vs. 7 prosent i 2020, allmennrettede formidlingstiltak 14 prosent vs. 12 prosent i 2020 og de brukerrettede formidlingstiltakene 14 prosent vs. 9 prosent.

Porteføljestyrets egne investeringer: Antallet innrapporterte resultater fra den strategiske porteføljen for demokrati og global utvikling utgjorde 12 prosent av alle innrapporterte resultater fra porteføljen for demokrati og global utvikling i 2024, mot 2 prosent i 2020. De vitenskapelige publikasjonene utgjorde 8 prosent av de innrapporterte publikasjoner til porteføljen for demokrati og global utvikling vs. mindre enn 1 prosent i 2020, allmennrettede formidlingstiltak 30 prosent vs. 4 prosent og de brukerrettede formidlingstiltakene 11 prosent vs. 3 prosent i 2020.

3. Vurdering av måloppnåelse

I porteføljeplan for Demokrati og global utvikling er det satt følgende mål for porteføljen:

Mål 1: Porteføljen skal bidra til å løse de store samfunnsutfordringene med forskningsbasert kunnskap, lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Mål 2: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskning innenfor demokrati og global utvikling

Mål 3: Porteføljen skal styrke internasjonalt forskningssamarbeid og likeverdige partnerskap

Mål 4: Forskning fra porteføljen skal i økt grad deles og tas i bruk av sentrale samfunnsaktører både lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Mål 5: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, i samhandling med sivilsamfunn og næringsliv

3.1 Mål 1: Porteføljen skal bidra til å løse de store samfunnsutfordringene med forskningsbasert kunnskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt

FoU-innsatsen i porteføljen for demokrati og global utvikling spenner over et bredt spekter av tematiske områder med relevans for å løse de store samfunnsutfordringene. Innsatsen i de tematiske delporteføljene bidrar til å møte de tematiske prioriteringene i porteføljepanen, med forskning på

demokrati, samfunnssikkerhet og beredskap, utenriks- og sikkerhetspolitikk, fattigdom, ulikhet og utvikling og global helse.

Prosjektene som inngår i porteføljen, er i stor grad tverrfaglige, og andelen prosjekter merket med to fagområder i den strategiske delen av porteføljen, har nesten doblet seg siden 2020. De kombinerer gjerne ulike fagretninger innenfor et fagområde og på tvers av fagområder. Samfunnsvitenskapelige fag er og har vært sterkest representert, noe som vurderes som naturlig gitt porteføljens tematiske innretning. Administrasjonen vurderer det som positivt at andelen med teknologifag har økt de siste årene. Innslaget av humanistiske fag har mer enn fordoblet seg siden 2020 i millioner kroner, men prosentandelen forblir tilnærmet lik gjennom årene. Til tross for en økning i størrelsen på porteføljen, har ikke innslaget av humanistiske fag hatt den samme utviklingen.

Prosjektene er relevante for et bredt spekter av bransjer og næringer, samfunnssektorer og politikk- og forvaltningsområder. Figur 5 om politikk- og forvaltningsområder indikerer at det er forskningsbasert kunnskap med relevans for lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

En betydelig andel av porteføljen er også relevant for FNs bærekraftsmål. Dette gjelder særlig for porteføljestyrets egne investeringer, hvor 2/3 er merket med bærekraftsmålene. Krav til relevans for bærekraftsmålene i enkelte utlysninger er ett av virkemidlene som bidrar til dette. Administrasjonen vurderer at dette viser porteføljens relevans for, og dens bidrag til å løse, de store samfunnsutfordringene med forskningsbasert kunnskap.

3.2 Mål 2: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskningen innenfor demokrati og global utvikling

Administrasjonens vurdering er at porteføljen holder høy kvalitet og er med på å fornye og øke kvaliteten på forskningen innenfor demokrati og global utvikling. Porteføljen har variert noe i størrelse fra år til år, men har hatt en samlet økning på 14 prosent siden 2020 (141 mill. kroner). Prosentvis er det den forskningsrådsfinansierte innsatsen som har økt mest (19 prosent).

Fordelingen mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid har holdt seg relativt stabil de siste fem årene. Det er en større andel anvendt forskning og mindre grunnforskning i den strategiske innsatsen enn i porteføljen totalt sett. Administrasjonen vurderer at det er hensiktsmessig med en klar overvekt av anvendt forskning i den strategiske innsatsen gitt porteføljestyrets ansvarsområde. Porteføljestyret har allerede besluttet å investere 10 mill. kroner i høst til en fellesutlysning av store innovasjonsprosjekter i offentlig sektor innenfor samfunnssikkerhet. Det kan også vurderes å øke bruken av innovasjonsprosjekter og mer utviklingsarbeid innenfor andre relevante områder.

Porteføljen er med på å bygge kompetanse i hele landet, men over halvparten av midlene til prosjektansvarlige går til FoU-aktører i Oslo-området. Det er ikke unaturlig, i og med at UH og instituttsektoren har sitt tyngdepunkt her, men det er potensiale for å øke innsatsen i andre regioner.

Når det gjelder vitenskapelige publikasjoner, gjenspeiler den fordelingen på fagområder i den forskningsrådsfinansierte delen av porteføljen, og for porteføljestyrets egne investeringer. I den forskningsrådsfinansierte delen av porteføljen ble det i perioden 2020-2024 publisert mest innenfor samfunnsvitenskap, etterfulgt av realfag og teknologi, medisin og helsefag og humaniora. Rekkefølgen er lik i den strategiske delen av porteføljen, men her er andelen samfunnsvitenskapelige publikasjoner noe større, og realfag og teknologi noe mindre, mens andelen publiseringer innenfor medisin og helsefag og humaniora er omtrent lik.

Administrasjonen vurderer at porteføljen har en middels til høy grad av vitenskapelig gjennomslag. Dette bekreftes av bibliometriske analyser som viser at porteføljens vitenskapelige publikasjoner i

perioden 2020-2024 ble sitert noe mer enn øvrige nasjonale publikasjoner, og at en litt større andel av publikasjonene var blant de 10 prosent mest siterte. Her er det likevel store svingninger mellom år og mellom fagområder. Når det kommer til fluktueringer mellom år for den strategiske porteføljen, skyldes dette små utvalg og skjevfordeling i sitering mellom publikasjoner. Publikasjoner fra den EU-finansierte delen av porteføljen har holdt seg relativt stabil de siste fem årene, og tilsier at norske FoU-aktører er internasjonalt konkurransedyktige, selv om det kan være mer å hente gjennom nasjonal kvalifisering og mobilisering av de norske FoU-miljøene til utlysninger innenfor Horisont Europa.

3.3 Mål 3: Porteføljen skal styrke internasjonalt forskningssamarbeid og likeverdige partnerskap

Porteføljen har en omfattende og stadig økende grad av internasjonalt forskningssamarbeid, som både inkluderer prosjekter finansiert gjennom porteføljens egne investeringer og EU-midler. Dette understøttes av andelen internasjonale partnere i prosjektene og tallene for internasjonal sampublisering. Samarbeidspartnerne kommer fra hele verden, inkludert Afrika og Panoramaland. Storbritannia, Sverige og Danmark er de mest hyppige samarbeidspartnerne i prosjekter finansiert av porteføljestyret, sammen med USA og Tanzania. Dette er tett etterfulgt av flere afrikanske land og Panoramaland. Denne mangfoldige geografiske bredden viser porteføljens internasjonale relevans. Kravet om likeverdige partnerskap med partnere fra LLMICs bidrar til samarbeid med partnere fra disse landene og at en større andel av budsjettene går til dem. Partnerne fra LLMIC i porteføljen sammenfaller med partnerlandene i norsk utviklingspolitikk, noe som er ønskelig. Samtidig er land i Øst-Afrika overrepresentert sammenlignet med resten av Afrika, og man kan vurdere om tiltak for å øke den geografiske spredningen er ønskelig. Vi ser også omfattende samarbeid med fem av ni Panoramaland hvor målrettet innsats spesielt styrker samarbeidet med Sør-Afrika og India, men at også USA og Kina deltar som partnere i mange prosjekter. Det er noe samarbeid med Canada, men lite med Brasil, Sør-Korea og Japan, noe som trolig gjenspeiler porteføljens tematiske innretning og hvilke partnerland som er mest relevante.

Andelen internasjonal sampublisering i den strategiske porteføljen er størst innen medisin og helsefag og lavest innen samfunnsvitenskapene. Dette skyldes at porteføljens global helseprosjekter gjennomføres i LLMICs i tett samarbeid med lokale partnere, mens de mer nasjonalt rettede utlysningene har et større innslag av samfunnsvitenskap. Det kan være grunn til å vurdere virkemidler som vil øke det internasjonale samarbeidet innen samfunnsvitenskapelige prosjekter. Videre publiseres det mest sammen med USA og Storbritannia, tett etterfulgt av Sverige, Tyskland, Danmark og Panoramalandene Sør-Afrika, India og Kina. Det publiseres også en del sammen med LLMICs, noe vi forventer vil øke i takt med kravene om sampublisering i relevante utlysninger. Administrasjonen vurderer også at sampubliseringen med Panoramaland er relativt god, og at landene det publiseres mest sammen med gjenspeiler porteføljens strategiske satsing på enkelte Panoramaland.

3.4 Mål 4: Forskning fra porteføljen skal i økt grad deles og tas i bruk av sentrale samfunnsaktører både lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Administrasjonens vurdering er at brukervedvirkning og samarbeid på tvers av sektorer er godt ivarettatt i porteføljen. Forskningsrådets fremste virkemiddel for å sikre dette er søknadstypen kompetanse- og samarbeidsprosjekt, med krav om samarbeid med relevante samfunns- og næringsaktører. De siste

fem årene har vi sett en øking på 9 prosentpoeng av slike prosjekter i den forskningsrådsfinansierte delen av porteføljen. Innovasjonsprosjekter som ledes av næringslivet har også økt med 2 prosentpoeng. Brukermedvirkning sikres i tillegg i andre prosjekttyper gjennom eksplisitte krav i utlysningsteksten der dette er relevant. Videre kan brukermedvirkning måles gjennom merking av prosjekter innrettet mot ansvarlig forskning og innovasjon. Her har prosentandelen i den strategiske porteføljen økt fra 4 til 22 prosent siden 2020, og den er betydelig høyere enn prosentandelen for de øvrige forskningsrådsfinansierte prosjektene og EU-prosjektene i porteføljen. Det er grunn til å tro at dette gjenspeiler økt bruk av kompetanse- og samarbeidsprosjekt i den strategiske porteføljen, samt økt oppmerksomhet rundt behov for og krav om brukermedvirkning i prosjektene. Administrasjonen forventer fortsatt styrking av brukermedvirkning som følge av dette.

Sammenlignet med tallene fra 2020, er det en liten prosentvis nedgang i andelen vitenskapelige publikasjoner i porteføljen som har åpen tilgang (OA). Årsaken er uklar, men skyldes trolig publisering fra eldre prosjekter som ikke har hatt krav om åpen publisering. Forskningsrådet innførte i 2021 krav om at alle finansierte vitenskapelige artikler skal gjøres åpent tilgjengelig uten forsinkelse (embargo). Administrasjonen forventer derfor at andelen vil øke i årene fremover, men ser behov for å fortsette å ha oppmerksomhet på dette.

Tall for prosjektrésultater viser at andelen av alle innrapporterte resultater til Forskningsrådet, både fra den samlede og den strategiske porteføljen for demokrati og global utvikling, har økt betraktelig siden 2020. Dette gjelder de vitenskapelige publikasjonene, og både de allmennrettede og brukerrettede formidlingstiltakene. At den strategiske porteføljes andel av alle de innrapporterte allmennrettede formidlingstiltakene utgjorde 30 prosent og de brukerrettede formidlingstiltakene 11 prosent i 2024 viser etter administrasjons vurdering en vesentlig formidling av resultater til sentrale samfunnsaktører.

3.5 Mål 5: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, i samhandling med sivilsamfunn og næringsliv

Tverrfaglighet står sterkt i porteføljen for demokrati og global utvikling, og stadig flere prosjekter er tverrfaglige. Dette er en bevisst og villet utvikling som porteføljestyrets egne investeringer også er innrettet mot. Av statistikken ser vi at den strategiske porteføljen, som bestemmes av porteføljestyrets egne investeringer, har noe høyere grad av tverrfaglighet enn den totale porteføljen. Det kan likevel vurderes tiltak for å øke tverrfaglighet i de delporteføljene hvor dette er hensiktsmessig.

I porteføljen for demokrati og global utvikling er det også utbredt tverrsektorielt samarbeid i prosjektene. Administrasjonen vurderer likevel at flere av porteføljestyrets egne investeringer kan innrettes mot tverrsektorielt samarbeid for å bidra til å styrke bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, i samhandling med sivilsamfunnet og næringslivet. For å oppnå bedre måloppnåelse, kan det særlig være relevant å øke innsatsen til offentlig sektor og næringsliv. Dette gjelder særlig for offentlig sektor, som bare har 2 prosent av FoU-innsats som prosjektansvarlig i porteføljen, og som har hatt en svak reduksjon fra 2020-2024. Det er imidlertid allerede tatt grep for å stimulere til mer forskningssamarbeid med næringsliv og offentlig sektor, og vi ser en klar økning av samarbeidsprosjekter med offentlig sektor, sivilsamfunn og næringsliv fra 2020-2024.

Sammenlignet med Forskningsrådets totalportefølje, ser vi også at porteføljen for demokrati og global utvikling har en høy og økende andel prosjekter merket med relevante bærekraftsmål. Porteføljens prosjekter har også relevans for næringsliv og en rekke politikk- og forvaltningsområder med betydning for innovasjon og omstilling i offentlig sektor, blant annet helse og omsorg, klima-, miljø- og naturforvaltning, digitalisering, justis- og rettsvesen, offentlig administrasjon og forvaltning, og kommunal- distrikts- og regionalforvaltning (se figur 5 i Kap. 2.).

4. Oppsummering og anbefalinger

Administrasjonens vurdering er at de fem målene i porteføljeplanen for demokrati og global utvikling totalt sett er godt ivare tatt. Porteføljen preges blant annet av et bredt spekter av tematiske områder, stor grad av tverrfaglighet, relevans for en rekke ulike bransjer og sektorer, og utstrakt internasjonalt samarbeid, noe som samlet bidrar til god måloppnåelse. Det er allikevel områder som kan løftes, og tiltak som kan innføres for å styrke måloppnåelsen.

Porteføljen for demokrati og global utvikling har økt de siste fem årene, noe som sammenfaller med en større oppmerksomhet rundt utfordringer knyttet til samfunnssikkerhet og demokrati. Delporteføljen for samfunnssikkerhet, sårbarhet og risiko og delporteføljen for demokrati, styring og forvaltning har begge økt betydelig. Likevel er andelen prosjekter finansiert med porteføljestyrets midler til forskning på demokrati, styring og forvaltning redusert. For å dekke nasjonale kunnskapsbehov er det nødvendig med større innsats på feltet, blant annet gjennom tettere samarbeid med andre porteføljestyrer og fellesutlysninger på satsingsområder.

Forskning fra porteføljen skal i økt grad deles og tas i bruk av sentrale samfunnsaktører og styrke evnen til bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, noe som krever tverrsektorielt samarbeid. Porteføljen har allerede økt bruken av kompetanse og samarbeidsprosjekter og har krav om brukermedvirkning i relevante utlysninger. Denne innsatsen bør opprettholdes og om nødvendig styrkes. For å bedre måloppnåelse kan det også være relevant å øke innsatsen til næringsliv og offentlig sektor når det anses som relevant.

Som nevnt, preges porteføljen av stor grad av tverrfaglighet, og det er en overvekt av samfunnsvitenskapelige prosjekter. Tverrfaglighet er viktig for å løse de store samfunnsutfordringene, og det kan derfor være grunn til å vurdere ytterligere tiltak i de delporteføljene hvor dette er hensiktsmessig. Det er lite innslag av humanistiske perspektiver i porteføljen, og det bør derfor også vurderes spesifikke tiltak for å styrke dette, for eksempel gjennom presiseringer i utlysningstekster. Til tross for stort innslag av samfunnsvitenskap i porteføljen, er det minst internasjonal sampublisering innenfor dette området. Virkemidler for å øke det internasjonale samarbeidet innen samfunnsvitenskapelige prosjekter bør derfor utforskes.

Porteføljen preges også av utstrakt internasjonalt samarbeid med partnere fra hele verden. Partnerne fra LLMIC i porteføljen sammenfaller i stor grad med partnerlandene i norsk utviklingspolitikk, noe som i utgangspunktet er ønskelig. Ser man på partnerlandene i Afrika, så er Øst-Afrika overrepresentert sammenlignet med resten av kontinentet. Dersom det er hensiktsmessig med noe mer geografisk spredning, kan man vurdere å innrette enkelte utlysninger noe i henhold til dette.

Norge står i en sikkerhetspolitisk situasjon som er fundamentalt annerledes enn for kort tid siden, og som innebærer mange utfordringer knyttet til utenrikspolitiske interesser, forsvar, totalforsvar, samfunnssikkerhet og beredskap. Forskning på demokrati og forvaltning, utenriks- og sikkerhetspolitikk, samfunnssikkerhet og beredskap, fattigdomsutvikling og sårbare stater, og global helse, er avgjørende for å styrke samfunnets motstandsdyktighet og robusthet langs hele krisespekteret, mot ulike typer farer og trusler. Det er administrasjonens anbefaling at porteføljens utlysninger brukes på en slik måte at ulike fagområder, tematiske vinklinger, geografisk nedslagsfelt og metodisk og teoretisk tilnærming får mulighet til å virke sammen. På den måten får flere brukergrupper og sektorer bredere perspektiv på sine utfordringer og de bakenforliggende årsakene. Her anbefaler administrasjonen også økt samarbeid med andre porteføljestyrer, blant annet i form av større fellesutlysninger.